„העולם הזה" 840
תאריך: 26.11.53

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, פירסם כתבה תחת הכותרת „הנדון: ניכורים פרטיים", שמועצה לכתובת „לכבוד דויד בן־גוריון, ראש הממשלה ושר־הביטחון, רח' אבן־גבירול 1, ירושלים", ועפקה כאי־ההכרה של מישרד־הביטחון וממשלת־ישראל בלוחמי אצ"ל ולח"י, ושלילת זכויות שיגית, כולל זכויות של נכים וחיילים משוחררים. כתבה תחת הכותרת „באתי, אכלתי, ניצחתי!" תיארה את תחרות „אלוף האכילה 1953" שנערכה בחסית המערכת. כתבת־תחקיר שיחזרה את אסון ספינת־המעפילים „פאטריה", בלוויית תמונות כלעדיות, שפורסמו לראשונה בגיליון זה *.

בשער הגיליון: גב' כוכבה בנאליאל, מן המתחרות בתחרות „אלוף האכילה 1953" שנערכה ביוזמת „העולם הזה".

ח"כ ליבנה מוחרם על־ידי מפא"י בגלל וילה בת 4 חדרים

המי"ג הרוקד ✱ ז'בוטינסקי לא ערך בר־מיצווה לבנו ערי

הממשלה

סיומו של פרק

למרות השתדלותו של דויד בן־גוריון, הגיע המירוץ הגדול אל כסאו הנטוש לסיום בלתי־רצוי לו. משה שרת נתמנה כיורש.

כבר בסוף השבוע שעבר הבליט שרת ביוחן עצמי של מנצח. אני מועמד המיפ־לגה," אמר לעיתונאי שריאיין אותו. „מוע־מד מנגנון המיפלגה" היה הגדרה טובה יותר.

צמרת מפא"י, שמעולם לא אהבה את דויד בן־גוריון, חששה כי פרישתו תהווה צעד ראשון לקראת חיסולה והקמת שיל־טון אישי**. לא היתה מוכנה לצייית לפקודתו ולהמליך תחתיו את לוי אש־כול. אשכול עצמו חייך השבוע, אמר באי־דיש: „אני לא צריך כאב־ראש!"

בשביל דויד בן־גוריון היתה זו מכה מכאיבה. כי משה שרת מסמל ומגלם את כל המסורת הארוכה של התנגדות עק־שנית לדיעותיו ולמעשיו. אשכול, כראש־ממשלה, היה יכול לסמל את המשך שיל־טונו של בן־גוריון מאחרי הקלעים. משה שרת כראש־ממשלה, מסמל את סיומו הגו־כחי של פרק בן־גוריון.

מיפלגות

ניקמת השוערים

ייתכן שח"כ מפא"י הלוחם־בשחיתות, אליעזר ליבנה, פיזם לעצמו מנגינה זו כשפירסם לפני חודשים אחדים בדבר, מאמר בשם „אל השוערים", שבו תקף ב־חריפות את השחיתות ששטחה במיפלגתו.

* אסון „פאטריה" התרחש ב־25 בנובמ־בר 1940.

** הערכה זו של מערכת **העולם הזה**, אומתה שנים מאוחר יותר, כאשר בן־גוריון בראש סיעה שעימה נימנו נשיא־המדינה הנוכחי יצחק נבון, שר־החוץ הנו־כחי משה דיין, מזכ"ל מיפלגת העבודה הנוכחי שימעון פרס והסופר (סמילנסקי) יזהר, פרשו ממפא"י והקימו את רפ"י (רשימת פועלי ישראל).

שם המאמר היה רמז לדיברי לוי אשכול, שהגן בשעתו על סקידי הסוכנות המוש־חתים בפסוק התנ"כי „לא תחסום שור בדישו". אולם גם ליבנה לא יכול לתאר לעצמו שניקמת השוורים תהיה כה מהירה ותוקפנית.

ביום בהיר אחד קיבל מיכתב מהמוסד לביקורת של מפא"י, שבו הזהיר אותו ה־מוסד שלא יעבור מדירתו בגבעתיים ל־בית החדש שהקים לעצמו בקריית־יובל, ליד ירושלים. טען המוסד: הבית, בעל ארבעת החדרים והריהוט היפה, אינו הי־לם איש־ציבור הצריך לשמש בצנע חייו דוגמה לאחרים.

„יש אלפי חברים...". ליבנה רתח והפר את הפקודה, ודרש מייד בירור פומ־בי שבו יוכל להשמיע את דעתו בפני עדים. במקום תשובה לבקשתו קיבל מיכ־תב שני, שכלל את הדרישה לצאת מייד מן הבית. שעלה כ־25 אלף ל"י מכספי אביו האמיד.

הפעם יצא ליבנה מכליו, וטען: „יש אלפי חברים בצמרת מפא"י החיים בתנאים טובים ממני, אחדים מהם אפילו על חש־בון המדינה." כסופר וכהוגה־דעות הוא זקוק לחדר־עבודה ולחדר־אורחים. אין אלה אלא כלי־עבודתו, ממש כמו המחרשה של החקלאי או הפטיש של המסגר. לדעתו, עשה מעשה טוב בכך שהשתמש בכספו הפרטי לרכישת כלי־עבודה כאלה, במקום להשקיע אותו בעיסקי ספסרות או להלוותו בריבית.

בהיותו משוכנע שההתקפה היא ההגנה הטובה ביותר, דרש ליבנה שוב בירור פומבי ברמת חייהם ורכושם של עסקני המיפלגה, והציע שכל המנהיגים יפרסמו מייד את רשימת כל רכושם. אולם המוסד לביקורת, ברוב זהירותו, לא ענה אפילו על דרישה זו. היא פחד ליצור תקדים העלול להמית שואה על שמה הטוב של המיפלגה.

השבוע ישב ח"כ אליעזר ליבנה עם אשתו ושתי בנותיו היפות בביתו החדש, בשכונה שאדמתה הוקצבה על־ידי הקרן־הקיימת־לישראל לעסקנים ולפקידים גבו־הים *. מנהיגי המיפלגה שבאו לבקרו אמ־רו לו שהוא צודק. אולם בינתיים גרמה לו מילחמת־השוורים נזק עצום. היא תס־ריע לו מאד להפצת השקפותיו, המסתכ־מות בדרישה להקפיא את השכר בארץ, ולהוריד באופן קיצוני את רמת־המחייה של העם.

* לידו בנה גדעון רפאל, מראשי מיש־רד־החוץ, בית דומה, ומולו נמצא מיגרש שהוקצב לאבא אבן.

במרחב

עסקים שחורים

לפי תארו הרשמי, סאג (רב־סרן) סלאח סאלם הוא שר־ההסברה הלאומית, חבר מועצת ההפיכה המצרית **. בחוג מכריו ובקריקטורות נושא הסאג תואר נוקשת פחות: הרקדן. התואר דבק בו מאז התי־פרסם תצלומו של הקצין הצנום והמקריח, שליחו המייוחד של מוחמד נגיב, כשהוא רוקד עירום עם בני שבט סודאני.

אחרי הריקוד חזר סאלם לקאהיר, כ־שבכיסו חוזה חתום כדת וכדין על־ידי ראשי השבטים, בו הסכימו אלה להצטרף לחזית הלאומית האחידה שמצריים ביק־שה לארגן לקראת הבחירות הראשונות ב־סודאן. מאז נחשב סאלם כמומחה המצרי הבלתי־מעורער לענייני סודאן.

אל־מאהדי לא הבטיח. הצלחתו הגדולה ביותר היתה כאשר הצליח לזמן יחד את שני המנהיגים המתחרים של הסודאן: סיד עבד אל־רחמן אל־מאהדי, בנו של מנהיג המרד הגדול משנת 1880 (מרד שדווכא בידי הגנרל גורדון. ופקודו, מי שנודע מאוחר יותר בתואר לורד קיצ־נר), אוהד אנגליה העומד עתה בראש מיפ־לגת אל אומה, שהתנגד לסיפוח מצריים ועלי אל מירגאני, ראש הכת המוסלמית כתמיה, מנהיג המיפלגה הלאומית המאו־חדת ואוהד מושבע של מצריים.

בוועידה מייוחדת, שנערכה בקאהיר, דר־שו המצרים הקמת חזית מאוחדת, תוך חלוקת 97 המושבים של בית־הנבחרים לפי הסכם ידידותי, מבלי שיהיה צורך בבחירות. „זה יהיה ניצחון מוסרי אדיר," הסבירו המצרים. „האנגלים לא יוכלו ב־שום אופן לטעון כי סודאן עדיין לא הגי־עה לבגרות פוליטית."

כל אחד מאשים. כאשר החלו הבחי־רות לבית־הנבחרים, התחרו ארבע מיפ־לגות בדרישת להוכיח כי הן הפרו את סעיפי חוק הבחירות, שאסר על שימוש בכספי הממשלה לצרכי תעמולה. כל אחת האשימה את יריבותיה בהפרת החוק.

** סלאח סאלם נימנה עם קבוצת ה־קצינים שחוללו את ההפיכה במצריים, וביניהם גמאל עבד אל־נאצר ואנוור אל־סאדאת.

עסקים שחורים

לפי תארו הרשמי, סאג (רב־סרן) סלאח סאלם הוא שר־ההסברה הלאומית, חבר מועצת ההפיכה המצרית **. בחוג מכריו ובקריקטורות נושא הסאג תואר נוקשת פחות: הרקדן. התואר דבק בו מאז התי־פרסם תצלומו של הקצין הצנום והמקריח, שליחו המייוחד של מוחמד נגיב, כשהוא רוקד עירום עם בני שבט סודאני.

אחרי הריקוד חזר סאלם לקאהיר, כ־שבכיסו חוזה חתום כדת וכדין על־ידי ראשי השבטים, בו הסכימו אלה להצטרף לחזית הלאומית האחידה שמצריים ביק־שה לארגן לקראת הבחירות הראשונות ב־סודאן. מאז נחשב סאלם כמומחה המצרי הבלתי־מעורער לענייני סודאן.

אל־מאהדי לא הבטיח. הצלחתו הגדולה ביותר היתה כאשר הצליח לזמן יחד את שני המנהיגים המתחרים של הסודאן: סיד עבד אל־רחמן אל־מאהדי, בנו של מנהיג המרד הגדול משנת 1880 (מרד שדוכא בידי הגנרל גורדון. ופקודו, מי שנודע מאוחר יותר בתואר לורד קיצ־נר), אוהד אנגליה העומד עתה בראש מיפ־לגת אל אומה, שהתנגד לסיפוח מצריים ועלי אל מירגאני, ראש הכת המוסלמית כתמיה, מנהיג המיפלגה הלאומית המאו־חדת ואוהד מושבע של מצריים.

בוועידה מייוחדת, שנערכה בקאהיר, דר־שו המצרים הקמת חזית מאוחדת, תוך חלוקת 97 המושבים של בית־הנבחרים לפי הסכם ידידותי, מבלי שיהיה צורך בבחירות. „זה יהיה ניצחון מוסרי אדיר," הסבירו המצרים. „האנגלים לא יוכלו ב־שום אופן לטעון כי סודאן עדיין לא הגי־עה לבגרות פוליטית."

כל אחד מאשים. כאשר החלו הבחי־רות לבית־הנבחרים, התחרו ארבע מיפ־

אושים

● כשהזדמנו השבוע איש גינוסר **יגאל אלון** ואיש נען **ישראל גלילי** לבית־קפה ירושלמי, הוכיחו כי טרם איבדו את תיאבונם הכפרי: הם לא הסתפקו בארוז־חת־הבוקר העירונית (ביצה, גבינה, ריבה וקפה) שהוגשה להם, והורו למלצרית ל־הגיש להם אותה הארוחה פעם נוספת.

● כשהגיב שר־המיתוח עבות־הגבות **דוב יוסף** על הצעתו של **חנן רובין**, ח"כ מפ"ם יוצא־גרמניה, להקים ועדת־חקירה בכל מיקרה ש־24 חברי־כנסת דור־שים זאת, טען השר שלא ידוע לו על אף פרלמנט בו נהוג דבר כזה. השיב לו מגיש ההצעה בחריפות: „השר צריך להתרגל למחשבה, שלא כל דבר שאינו ידוע לו איננו קיים."

● סיפר ח"כ חרות בכנסת הראשונה, ובנו של מייסד התנועה ומורה דרכה, **ערי ז'בוטינסקי**, עגול־הפנים ואפור־השיער, בתשובה לתמהים על עמדתו התקי־פה נגד כפייה דתית *: „אומרים לי שאבי היה אדוק. אבל הוא אפילו לא עשה לי בר־מצווה, ומעולם לא ביקרתי בבית־כנסת."

● כשנכנסה, בשבוע שעבר, שחקנית התיאטרון הקאמרי **חנה** (אחותי אייליין) **מרין** לכסית עם מטריה בידה, אות לגשם הראשון, חיפשה מקום לתלות אותה. שח־קן האוהל, גבה הקומה, **יעקב כנעני**, מצא לה מקום מתאים ותלה אותה על ה־מאוורר הקבוע בתיקרה. כשראה זאת **נתן** (הטור השביעי) **אלתרמן**, המפורסם בלי־צנותו, ניגש בחשאי ללוח המפסיקים, והת־גיע את המאוורר, לצחוקם הרם של כל הנוכחים ולתלונתה של חנה: „מי יקנה לי עכשיו מטריה חדשה?". למחרת, חזר על אותה בדיחה בעלה־לשעבר של חנה מרון, האדריכל **יצחק ישר**, שהפעיל את המאוורר ללא מטריה, וחייך לעבר הנמלטים מרוח־הכפור: „מה יש? זה בריא!"

● מרחיק־לכת יותר היתה השפעת ה־קור והגשמים על שלושה צעירים ירושל־מים ידועים: המשורר **אהרון** (אלף) **אמיר** החל מגדל זקן־לחיים צר ונאה, הפיזמונאי **ידידיה** (ידידי) **מנוסי** החל חו־בש כומתת נערה ורודה־אדומה ** והצייר **יוסי שטרן** שהחל חובש כובע אוסטרלי צמוד־שוליים.

* בתקופת היותו חבר בכנסת, הגיש ז'בוטינסקי שאילתה, שאילתה: מדוע אין מגישים במיזנון הכנסת כריכים עם בשר־חזיר.

** שאותה הוא חובש עד עצם היום הזה.

השבוע לפני 38 שנה התרחש אסון „פאטריה"

השבוע לפני 25 שנה פירסם **העולם הזה** תמונות בלעדיות

שצולמו בשעת ההתפוצצות ומיד לאחריה על ידי סרג'נט ברטי שעמד על הר־הכרמל. התמונה הרצ"ב, צולמה 5 דקות לאחר ההתפוצצות, ובחבונה אפשר לראות את האוניה „פאטריה" כשהיא מתחילה לנטות על צידה כתוצאה מן ההתפוצצות העזה.